

Daniel Korzan

Szkoła Wyższa
im. Pawła Włodkowica
w Płocku

Cyberprzestrzeń w badaniach pedagogicznych, czyli co w blogach o szkole „piszczy”?

Internet to zjawisko, które liczy sobie niewiele lat. Jako pojęcie jednak jest starszy niż zdecydowana większość jego użytkowników. Narodził się w latach sześćdziesiątych, znacznie wcześniej niż pojawiło się wiele jego określeń, takich jak *inforstrada*, czy *cyberprzestrzeń*. Bez wątplenia ta globalna sieć komputerowa w pełni zasługuje na uwagę, jaką się jej obecnie poświęca. Stanowi ona przełom, milowy kamień w komunikacji międzyludzkiej, choć stanowi na razie w wielu aspektach raczej prototyp, niż gotowy produkt.¹

Internet jako medium niespotykane demokratyczne stanowi idealną platformę niczym nieskrępowanej wymiany myśli. Owa swoboda, anonimowość ma swoje dobre, ale także złe strony. Internauci często czują się bezkarni, pozwalają sobie na wiele rzeczy, których nie zrobiliby, albo nie wypowiedzieli otwarcie poza wirtualną osłoną Sieci.

Ta cecha Internetu stanowi jednocześnie o jego szczególnej wartości dla badań i analizy zamieszczanych tam treści, jednocześnie dyskwalifikując go jako niewiarygodne źródło przekolorowanych, nieweryfikowalnych informacji.

Jedną z wielu usług, oferowanych w bezmiarze cyberprzestrzeni, są blogi, czyli elektroniczne pamiętniki.

Czym jest blog?

Wyraz *blog*, jak to często w nomenklaturze anglojęzycznej związanej z technologią informacyjną bywa, jest skrótem. Stanowi on połączenie słów **Web Log**, oznaczających internetowy, sieciowy, dziennik.² Jest to prywatna strona w Internecie, prowadzona przez autora (jednego lub kilku), traktująca o tematach które autorów interesują. Jest to znakomita forma wyrażania myśli i podzielenia nimi z innymi. Jak piszą autorzy serwisu *Onet Blog*,³ strony takowe ułatwiają nawiązywanie kontaktów między internautami. Osoby piszące blogi zamieszczają tam treści ich zdaniem istotne i ważne.

---

¹ A. J. Kennedy: *The Rough Guide to the Internet*. Wyd. Rough Guides, London 2000.

² <http://www.eBlog.pl/>

³ <http://blog.onet.pl/>

Najczęściej blog stanowi listę lub ciąg notatek, czyli postów, które pojawiają się w kolejności odwrotnie chronologicznej, czyli w kolejności wpisywania, od najnowszych do najstarszych. Owe notatki mogą mieć bardzo różny charakter, zawierać przeróżne treści. Może to być typowy pamiętnik, zbiór prywatnych refleksji, zbiór wiadomości, galeria zdjęć lub ilustracji. Mogą to być eseje, poradniki, gry narracyjne, czy przepisy kulinarne, zdarzają się także opisy „znalezisk” w sieci, zestawienia linków, czyli łączy do innych stron. Spotyka się także powieści, pisane w odcinkach.

Funkcjonują także blogi zbiorowe, pisane przez wielu autorów, gdzie rodziny, grupy formalne, czy nieformalne, nie konieczne znające się z realnego świata, wymieniają się informacjami, opiniami. Jest to ich własna przestrzeń w Sieci.

Blogi bywają także popularne w biznesie. Są wtedy miejscem autoprezentacji, wymiany informacji fachowych, edukacji, czy miejscem gromadzenia wieści i nowinek z branży.

Istnieje wiele serwisów na których można umieszczać i przeglądać blogi. Do najpopularniejszych polskich należą: Myblog,⁴ eBlog,⁵ Blog.pl,⁶ Blog.art.pl,⁷ Blog.en.pl.⁸ Wiele portali, czyli serwisów stanowiących wrota do eksploracji Internetu,⁹ także oferuje przestrzenie, zwane blogowiskami. Możemy je znaleźć w serwisach, takich jak: Onet,¹⁰ Tenbit.¹¹

Istnieje także cała masa ogólnowiatowych serwisów z elektronicznymi pamiętnikami. Do najpopularniejszych należą: Blogarama,¹² Blogphiles,¹³ Blogger¹⁴ i inne. Oraz podobne umieszczane na globalnych portalach. Znaleźć możemy tam zapiski, notatki, spostrzeżenia osób z całego świata.

Słownictwo blogów, ich wygląd oraz wymowa są bardzo charakterystyczne. W wielu blogach, podobnie jak w przypadku korzystania z internetowych komunikatorów, takich jak choćby: GaduGadu, Tlen, Skype, czy podczas pogawędek w internetowych kawiarenkach, na chat'ach, używa się *emotikonów*. Są to, składające się z liter, znaków i cyfr, graficzne znaczki, wyrażające emocje, odzwierciedlające pewne stany, a przede wszystkim przyspieszające czasochłonną komunikację przy pomocy klawiatury. „Elektroniczne buźki” - jak piszą autorzy serwisu www.emotikony.pl - *ten wspaniały wynalazek, umożliwia pokazanie wyrazu swojej twarzy - uśmiechu, złości, zaskoczenia osobie lub osobom które będą odczytywać nasze literki ...*¹⁵ Przykładem może być wyrażenie radości, czyli dwukropek i zamknięty nawias :). Łamane są także z premedytacją zasady ortograficzne i interpunkcyjne. Nie zachowywane są reguły dotyczące wielkich i małych liter. Wielu autorów tworzy także własne słownictwo na potrzeby bloga, często przyswajane są lub

---

⁴ <http://www.myblog.pl?>

⁵ <http://www.eBlog.pl/>

⁶ <http://www.blog.pl/>

⁷ <http://www.blog.art.pl/>

⁸ <http://www.blog.en.pl/>

⁹ Zob. szerzej: D. Korzan: *Sieć Internet w samokształceniu nauczycieli*. „Edukacja Otwarta” 2002, Nr 4, s.236n.

¹⁰ <http://blog.onet.pl/>

¹¹ <http://blog.tenbit.pl/>

¹² <http://www.blogarama.com/>

¹³ <http://www.blogphiles.com/>

¹⁴ <http://www.blogger.com/>

¹⁵ <http://www.emotikony.pl/>

w różny sposób spolszczane słowa zapożyczane z języków obcych, w szczególności z angielskiego. Czasem brytyjskiego brzmienia lub tylko wyglądu nabierają polskie słowa. (Mini)Słownik gwary blogowej i listę najpopularniejszych emotikonów zaprezentowano pod koniec tekstu.

Co w blogach o szkole „piszczy”?

Poniżej przedstawiono teksty przepisane z pamiętników kilku blogowiczów. W zdecydowanej większości pozostawiono oryginalną pisownię, poprawiono jedynie literówki i niektóre błędy interpunkcyjne, tylko po to by ułatwić ich przeczytanie i analizę.

Poniższe zestawienie ma przykładowy charakter. Zaprezentowane wycinki blogów odnaleziono wręcz przypadkowo. Przyjęto bardzo proste kryterium selekcji. Posłużono się bardzo ogólnym zapytaniem w jednej z wyszukiwarek. W okienko serwisu Google¹⁶ wpisano następujący klucz: *szkoła + blog*. Dało to olbrzymi rozrzut w wynikach, gdyż efektem działania systemu było wyświetlenie adresów wszystkich stron, na których umieszczono te dwa słowa. Z pośród kilkudziesięciu tysięcy wyświetlonych adresów wybrano kilka. O skali popularności zjawiska blogowania, czyli spisywania swoich pamiętników *online*, świadczyć może mnogość serwisów oferujących możliwość umieszczania blogów. Świadczy o tym także liczba umieszczanych tam elektronicznych pamiętników. Na jednym tylko z serwisów¹⁷ na dzień 1 grudnia 2004 roku zamieszczonych było 345 980 blogów, zawierających 2 448 070 postów, czyli wpisów, wykonanych przez blogowiczów, które opatrzone 3 775 240 komentarzami. Olbrzymia dynamika zmian, jakim podlega sieć, powoduje, iż każdego dnia liczba blogów umieszczanych w sieci ulega zmianie. Blogów z dnia na dzień przybywa.

Jestem Asia i mam 14 latek ... - przedstawia się blogowiczka, która na stronach swojego pamiętnika¹⁸ zbiera różne komentarze na temat szkoły. Oto niektóre z nich:

Szkoła jest jak papier toaletowy dłuuga szara i do dupy...

Szkoła jest jak WC chodzisz bo musisz !

Szkoła jest jak media markt - powinni tego zabronić

Można w jej elektronicznym pamiętniku znaleźć także wiele jej opinii i przemyśleń związanych ze szkołą, oto jeden z wpisów, umieszczony pod datą 24 listopada 2004:

Jej ale słabo bo dziś 24 :D. Mój numer w dzienniku to 24 i pani od polskiego oczywiście musiała mnie zapytać ... Dostałam przynajmniej 4+. No nie jest tak źle. Tata siedzi na wywiadówce teraz się modlić o ocenę z matmy dobrą tylko trzeba... I żebym nie miała lipy z liścikiem Agaty ... Ok nie ważne lecę odrabiać lekcje narka!

Dzień wcześniej autorka napisała:

---

¹⁶ <http://www.google.pl/>

¹⁷ <http://blog.onet.pl>.

¹⁸ <http://asia997.blog.onet.pl/>

*No ludzie ... nie wierzę że wszyscy lubią prace domowe (no prawie wszyscy)
na listę zapisały się dwie osóbkę, a mianowicie:
- majta jej blog to www.martikaa.blog.onet.pl
- ja (aśa) mój log znacie :D*

*... w szkole klasówka z matmy ... Jak się do niej przygotowywałam to mówiłam mami:
Powtórzmy kredyty bo zapomniałam! Ale mama na to nie będzie ich na pewno
na klasówce! Były i zrobiłam dobrze tylko w połowie! Przynajmniej w połowie :)
No jutro klasówka z informatyki nauczę się jakoś :D
Jeśli jednak mi się nie uda (ale raczej się uda) to przecież od czego są ściagi :D
A w sali informatycznej jest łatwo ściągać :D Ok pozdrawiam Majtę, Kasię, Olgę,
Sylwie i na marginesie Agatę bo coś się z nią zacznym klócić :) Ok narka !!*

Elektroniczna koleżanka czternastoletniej Asi – Marta lat 13, gimnazjalistka,
pod datą 23 listopada umieściła następujący wpis¹⁹:

*W szkole było wporządyczku, tylko 3 lekcje i to nawet fajne:
angileski i dwa polskie*

*... nie było zrabanej chemii i w-f na szczęście ... :) dostałam dziś 5 z polaka
za rozprawką, no i dziefffczynki powiedziały że z fizy dostałam 5 za sprawdzian :) cool*

Jako kolejna, elektronicznie zorganizowana, przeciwniczka prac domowych
umieściła na swoim blogu następujący wierszyk, autorstwa swojej koleżanki Asi:

*No world, no people!
No people, no men!
No men, no women!
No women, no beauty!
No beauty, no love!
No love, no sex!
No sex, no children!
No children, no school!
No school, no homework!
No homework, no problem!!!*

Swój zapis zakończyła następującymi przemyśleniami:

*Jeszcze na koniec ... Oto rada dla niektórych osób, które za szybko działają:
NAJPIERW POMYŚL ZANIM COŚ POWIESZ ... NARA*

Rupka & wLodi – autorzy anty-szkolnego bloga²⁰, któremu nadali tytuł: „Jebać
szkołę”, już w nagłówku swojej strony z przekorą piszą: ... *szkoła óczy i fyhovóje* ...

Na ich stronach wychwalających wakacje, z przekąsem pisanych z błędami
ortograficznymi, nasyconych wieloma znakami graficznymi, odnaleźć można wiele
negatywnych wpisów dotyczących problematyki szkolnej. Stęsknieni za wakacyjnym
luzem 28 maja 2004 o godzinie 19:53 napisali:

Szkoła siem konczy tak ze jest fajoskoo

¹⁹ <http://martikaa.blog.onet.pl/>

²⁰ <http://jebac-szkole.blog.pl/>

*tylko lipa bo czabędzie cosik kuć teraz
żeby zdawac na lepsze ocenki :)
ale damy radeee*

Zmęczona wieloma godzinami spędzonymi w szkole gimnazjalistka *Sonja* w swoim blogu²¹ 2 czerwca 2003 napisała:

*Dziś w szkółce nic ciekawego.
Siedem lekcji, chociaż ja byłam tylko na szczęściu :)
Ale dowiedziałam się jednak dzisiaj ważnej rzeczy:
obietujących przyjaźni nie wolno wystawiać na próbę,
bo chociaż przyjaciele często wybaczą,
pamiętają o głupich rozmowach, nawet listownych :(, które ich zraniły ...*

W kolejnym wpisie datowanym na 14 czerwca dzieli się z czytelnikami swoimi przemyśleniami:

*Właśnie. Tylko dwa dni ...
Nauczyciele, niestety, jeszcze nie skapowali, że mogą już nam trochę odpuścić,
i maglują nas tak, że w budzie nie mamy życia ...
Najchętniej porobiliby nam jeszcze kartkóweczki, sprawdzianiki i te inne,
przyjemne rzeczy, związane ze szkołą.
Właśnie pomyślałam, że nie przeżyję rozstania z moją klasą ...
Ja ich wszystkich tak lubię ... Ale naprawdę tak jest!
Pod koniec tego roku szkolnego, staliśmy się naprawdę zgraną klasą.
Niestety, nie trafiła się nam fajna wychowawczyni,
ale cóż: nie można mieć wszystkiego ...
W 6c, naszej klasie, w ostatnim czasie, zostało zawartych wiele wartościowych
przyjaźni.
Myślę, że przetrwają one próbę czasu, jaką jest "rozłąka gimnazjalna".
Nie będę się dziś rozpisywać, tak, jak bym chciała.
Niektóre uczucia po prostu nie mogą być zapisywane na tak bezuczuciowej
maszynie, jaką jest komputer.
One nie mogą być bezceremonialnie zostać umieszczone na "blogu".
To po prostu do nich nie pasuje ...*

Pośród wpisów na kolejnym blogu²² odnajdujemy wręcz pedeutologiczny komentarz. W zapiskach autorki przedstawiającej się pseudonimem *Miraq* czytamy:

*wczoraj miałam takiego straszego doła, że ohohoh
I ten stres przy recytacji wiersza...
polonistka, która mnie nawet nie zna zaczęła się na mnie wydzierać jak głupia
... za co?
że na próbie nie w tej chwili powiedziałam swój wiersz niż trzeba było?
bojuuuuuu ona jest jakaś niewyżyta ...
wiem wiem niespełnienie z dzieciństwa i w ogół e... no ale się przejęłam.*

---

²¹ <http://sonja.blog.pl/>

²² <http://miraq.blog.pl/>

*WY byście się nie zdenerwowali, kiedy za chwile mielibyście recytować
beznadziejny wiersz, którego nie byliście do końca nauczeni i jeszcze do tego jakby się
na was zaczęło krzyczeć??
ale się poczułam
bleeeeeeeeeeeee
nigdy więcej tak sie nie dam
kiedyś po prostu wyjdę :D*

W nagłówku internetowej strony z blogiem²³ osoby przedstawiającej się *lollipop*, odnajdujemy następujący tekst: *idę przez świat przedzierając się prze tłumy młotków ...*

Zdarzają się także wyrazy tęsknoty za szkołą. Dwunastoletni Bartek, przedstawiający się także jako *Pitball*, 17 sierpnia 2004 na stronach swojego bloga²⁴ napisał:

*tak tak koffani
śpiewam sobie, śpiew to moje życie
jak ja kocham śpiewać
ale nie tylko kocham lecz jeszcze potrafię
jak w tamtym roku szkolnym śpiewałem w konkursie szkolnym to miałem 2 miejsce
a uczestniczyło w nim około 100 osób
moją pasją jest śpiew więc muzyki słucham wszelakiej ale wspomniałem o szkole to już
niedługo a ja liczę dni i liczę bo ja chce już tam iść took mi się nudzi już chyba
zwaruję 2 miesiące to za długo proszę o skrócenie wakacji o 14 dni
ratujcieeeeeeeeeeeeeeeee*

Aspekty metodologiczne

Szczególną swą przydatnością w poszukiwaniach pedagogicznych blogi wykazać mogą się w badaniach biograficznych. Metoda biograficzna, zwana bywa również metodą dokumentów osobistych, dokumentów ludzkich lub dokumentów biograficznych.²⁵ W metodzie tej wykorzystuje się wszelkie dokumenty dotyczące życia ludzi, takie jak historie, opowieści, relacje, sprawozdania, opowiadania, które opisują przełomowe momenty w życiu człowieka.²⁶ Blog stanowi zatem elektroniczny zapis, elektroniczny dokument, opisujący szczegóły z życia badanej osoby lub grupy.

Jak czytamy w *Zasadach badań pedagogicznych ...*:²⁷ *Istota badań biograficznych opiera się na założeniu, iż nie istnieje, w sensie obiektywnym, żadan przedmiotowy wymiar rzeczywistości społecznej. Wiedza o społeczeństwie jest zawsze wiedzą czyjąś, a są takie obszary rzeczywistości społecznej, które możemy poznać*

²³ <http://lollipop.blog.pl/>

²⁴ <http://pitball.blog.pl/>

²⁵ W. Dróżka: *Pokolenie nauczycieli*. Wyd. WSP, Kielce 1993, s. 29-30.

²⁶ N. K. Denzin: *Interpretative Biography*. University of Illinois at Urbana 1989, za: S Palka (red): *Orientacje w metodologii badań pedagogicznych*. Wyd. Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 1998, s. 101.

²⁷ Pilch T., Bauman T.: *Zasady badań pedagogicznych. Strategie ilościowe i jakościowe*. Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2001, s. 301.

jedynie przez ukazanie ich osobistego wymiaru. Można by założyć, że wiedza o społeczeństwie, o człowieku jest zbudowana niejako z dwóch warstw: jedną jest warstwa faktograficzna, drugą zaś stanowi indywidualny i symboliczny wymiar jej odczytań ...

Spektrum dokumentów poddawanych analizie w metodzie biograficznej jest bardzo szerokie. Pośród wielu materiałów o bardziej lub mniej oficjalnym charakterze, autorzy²⁸ wymieniają także dokumenty tworzone spontanicznie. Takimi dokumentami są właśnie blogi.

Wartość poznawcza autobiografii docenił już blisko wiek temu F. Znaniecki, który uważał, że rzeczywistość jest zawsze czyjaś, a co za tym idzie opis rzeczywistości zawarty w autobiografii prezentuje fragment rzeczywistości. Rzeczywistość społeczna stanowi natomiast częściowo uporządkowaną syntezę wielużyć osobistych.²⁹ Choć F. Znaniecki odnosił swoje sądy do ludzkich opowieści, listów, jego przemyślenia znajdują odzwierciedlenie w cyber-rzeczywistości, w postaci choćby właśnie blogów, stron internetowych, czy e-maili.

Wybór informacji pojawiających się na blogu dokonywany jest w oparciu o pewne indywidualne wartości. Każdy z autorów sam decyduje o tym co jest, jego zdaniem ważne, a co nie, co warto opublikować, a co nie. Jest to zapis jednostkowych losów, nieodzownie splątanych z realiami, w których funkcjonuje.

Jak napisali autorzy, cytowanych już *Zasad...:*³⁰ *Jest wiele prawdy w stwierdzeniu, że „pamiętniki same za siebie mówią”, lecz sądzę, że mówią one znaczenie więcej, niż mogłoby na pierwszy rzut oka wydawać się czytelnikowi. Pod powierzchnią wspomnień kryje się ogromna wiedza o czasach (miejscach³¹), w których żyli autorzy, o systemie wartości osób piszących, ... , o ich świadomości (o której świadczy np. sposób wyrażania myśli; język jako nosiciel systemów znaków i symboli). Wydobyć z autobiografii tych wszystkich wątków należy właśnie do uważnego badacza, nastawionego do materiałów zawartych w autobiografii nie sentymentalnie a poznawczo.*

Materiały biograficzne, tworzone i analizowane w postaci blogów stanowią źródło badań zależności pomiędzy jednostką a środowiskiem, jej zachowaniem w danym otoczeniu, a także poznaniu mechanizmów funkcjonowania, także w cyberprzestrzeni.³²

* * *

Po raz kolejną technologią oddaje w ręce badaczy wartościowe i użyteczne narzędzie. Od ich świadomości, umiejętności i badawczej pasji zależeć będzie jego wykorzystanie.

---

²⁸ Zob szerzej: T. Pilch: *Zasady badań pedagogicznych*. Wyd. Żak, Warszawa 1995, s. 67-68.; J. Szczepański: *Odmiany czasu teraźniejszego*. Warszawa 1986, s. 580-581, W. Dróżka: *Pokolenie nauczycieli*. Wyd. WSP, Kielce 1993, s. 29-30, A. Nowak: *Metoda biograficzna w badaniach pedagogicznych*. [w:] S Palka (red): *Orientacje w metodologii badań pedagogicznych*. Wyd. Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 1998, s. 102 i nast.

²⁹ Za: Pilch T., Bauman T.: *Zasady ...*, s. 301.

³⁰ Pilch T., Bauman T.: *Zasady ...*, s. 303.

³¹ Dopisek autora.

³² Por.: A. Nowak: *Metoda biograficzna w badaniach pedagogicznych*. [w:] S Palka (red): *Orientacje w metodologii badań pedagogicznych*. Wyd. Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 1998, s. 107.

(Mini)Słownik blogowicza:

3 maj się - trzymaj się
Blog - elektroniczny pamiętnik
Blogowicz, blogger - autor bloga
Blogowisko - przestrzeń przeznaczona do zamieszczania blogów w Sieci
Dygać się - bać się
Fporzo, wpozro, wpożo - jest w porządku, ktoś lub coś jest akceptowane
Gibon, blant – skręt z marihuany
Jarać się - podniecać się
Koffani - kochani
Nara, narka - na razie – pożegnanie
Młotek - określenie człowieka „odpornego na wiedzę”
Nius, njus - od ang. *news*, nowość, nowinka, wiadomość
Post - notatka, wpis na blogu
Się ma! - powitanie
Spoczko, spoko, spox - spokojnie lub jest fajnie, jest w porządku
Zajebicie - w porządku
Ziomal, ziomek - kolega, brat

Ważniejsze emotikony:

:-) - uśmiech, radość	:-D - uśmiech pełną gębą
:) - uśmiech od ucha do ucha!	:-P - a to mój język – pokazywanie komuś sięzyka
;-) - żart	:-E - jestem miłym wampirem,
:-(- smutek	:-F - ... ale gdzie mój ząb
:- - powaga	:-/ - sceptyczny
:^/ - no ... nie wiem ...	:-{ - mam wąsy
:-> - he, he	:-{)# - ... i brodę.
:-* - całus	{:-) - mam berecik, albo tupecik
:-[- smutny filutek	@:-) - turban
:-7 - upsss	C=:-) - kucharska czapka
:- K- - jestem oficjalny - mucha	c):-) - kowbojski kapelusz
:-)}<////> - mam krawat	c :-) - melonik
:-# - mam zasnurowane usta	(D:-) - wojskową czapkę
:-o> - czasem jednak krzyczę	_ :-) - indiański pióropusz
:-O - głośno	(-) - hipis
:-@ - bardzo głośno	%*} - lekko zawiany
:'- - to takie smutne	:-` - żuję gumę
:'-) - śmiech do łez	:-Q - jestem palaczem
-:-) - uśmiechnięty punk	:-i - niestety
-:- - poważny punk	 -o - zZ... zZ... zZ... - smacznie śpię!
-:-(- prawdziwy punk	

Bibliografia:

- Kennedy A. J.: *The Rough Guide to the Internet*. Wyd. Rough Guides, London 2000.
- Łobocki M.: *Metody i techniki badań pedagogicznych*. Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2000.
- Pilch T., Bauman T.: *Zasady badań pedagogicznych. Strategie ilościowe i jakościowe*. Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2001.
- Rogoś A.: *Teleportal.pl*. Wyd. Tower Press, Gdańsk 2000.
- “Edukacja Medialna”
“Edukacja Otwarta”
„Kognitywistyka i Media w Edukacji”